

Frano
Dulibić

O problemima doniranih zbirki i njihove prezentacije

Zbirka dr. Ivana Ribara i Cate Dujšin Ribar,
Muzej grada Zagreba

Kritički pisati o zbirci osobe koju ste poznavali od djetinjstva i uz koju vežete lijepe uspomene nije jednostavan zadatak.

Dolaskom u poznati prostor u Demetrovoj 3, gdje se nalazi stan i zbirka Cate Dujšin Ribar, naviru sjećanja ne samo na susrete i razgovore u Zagrebu nego i u Stomorskoj na Šolti, gdje je naslikala veliki broj slika s motivima maslina. Ulaskom u njezin atelijer kao da je moguće osjetiti mirise boja koji su zapravo davno isparili. U čitavom prostoru prostranog stana vrijeme je zaustavljeno, sve izgleda kao da smo na istom mjestu bili nedavno, a dijeli nas petnaest godina od smrti slikarice i pjesnikinje. Od svečanog otvorenja 17. lipnja 2009. godine zbirka dr. Ivana Ribara i Cate Dujšin Ribar dostupna je javnosti.

Za sve koji su za Catina života dolazili u njezin stan, zasigurno prevladava dojam da se maksimalno poštivalo zatečeno stanje u trenutku donatoričine smrti. Od bogatog izbora biljaka u hodniku, rasporeda namještaja i skulptura te postava slika, osnovnog rasporeda dijelova zbirki po sobama, sve je doista zadržano onako kako je to Cata Dujšin Ribar postavila. No isto tako svi Catini prijatelji i poznanici prepoznaju da je taj stan temeljito obnovljen što je zasigurno bio u svakom, pa i financijskom smislu zahtjevan zadatak. Male izmjene nastale su u korist boljeg sagledavanja zbirke. Primjerice, u ulaznom hodniku vrijedne predmete sada krasi primjereno održavani niz ukrasnog bilja, a krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih kada sam kao osnovnoškolac ondje dolazio, bilo je obrnuto. Prolazak kroz isti hodnik bio je poput

prolaska kroz prašumu neukroćenih biljaka među kojima su zagonetno provirivale jedva vidljive barokne skulpture svetaca i ornamentima ukrašene škrinje.

Zbirka dr. Ivana Ribara i Cate Dujšin Ribar bez sumnje ima vrijednih artefakata i dokumenata. No za razliku od nekih drugih zbirki koje su koncentrirane na jedan aspekt stvaralaštva, ova je zbirka izrazito heterogena. Tu su predmeti koji su pripadali Dubravku Dujšinu, prvom suprugu Cate Dujšin Ribar, glumačkoj zvijezdi međuratnog Zagreba, čije su interpretacije i izniman glas pamtile i opisivale brojne generacije koje su imale priliku doživjeti njegovo umijeće na sceni. Drugi suprug, dr. Ivan Ribar, bio je odvjetnik i političar koji je od 1945. do 1953. godine bio predsjednik Predsjedništva Narodne skupštine FNRJ, aktivan u politici do 1960. godine. U sobi dr. Ivana Ribara nalaze se portreti njegovih poginulih sinova Jurice i Ive Lole. Sin Jurica Ribar bio je talentirani slikar, u zbirci je predstavljen s nekoliko slika. U gotovo svim prostorijama nalaze se brojne Catine slike, doista točno onako kako ih je ona postavila. I tu leži jedan od problema zbirke. Naime, potpunim i beskompromisnim slušanjem darovateljčine želje čini joj se medvjeda usluga. Brojne slabe slike čine pregustu šumu u kojoj se teško razaznaju uspjelija djela. Slike nonšalantno razbacane po zidovima odraz su Catina simpatičnoga i svojeglavog karaktera, no već danas među živima nema mnogo onih koji su je poznavali, a mlađim generacijama takav postav bit će teško razumljiv te će ga možda smatrati i

neukusnim. Među najvrednijim predmetima u zbirci nalazi se i vrlo vrijedna i zanimljiva slika Vittorea Crivellija, koja je nakon restauracije izložena u prozirnoj kutiji koja osigurava stabilne mikroklimatske uvjete te je takva zaštita doista vrijedna pohvale. Nažalost, poštujući Catin postav, svega centimetar-dva iznad Crivellijeve *Bogorodice* nalazi se Catina slika primorskog motiva doista slabije likovne kvalitete, a lijevo od vrijedne slike talijanskoga ranorenesansnog majstora nalazi se jeftin suvenir glave sa šibenske katedrale, kakva krasí gotovo svaki drugi dalmatinski dnevni boravak građanske obitelji. Skokovite oscilacije možda se mogu protumačiti kao dio hrvatskoga, a ne samo osobnoga Catina identiteta, no ipak je to karakteristika koju u najboljem slučaju ne bismo smjeli isticati. Najkraće rečeno, da se iz postava skine i više od dvadesetak Catinih slabijih slika, s preostalim djelima, adekvatnije raspoređenima, zasigurno bi ostavljao bolji dojam. Čak i oni koji nisu stručnjaci primjećuju da je kvalitetniji izbor njezina slikarstva u postavu njezine galerije u Trogiru nego u zbirci u Zagrebu. I tu dolazimo do problema valorizacije Catina slikarstva. Imamo Galeriju Cate Dujšin Ribar u Trogiru, Zbirku dr. Ivana Ribara i Cate Dujšin Ribar u Zagrebu, sigurno je da će njezino slikarstvo biti zastupljeno i u postavu zbirke Hrvatskih slikarica rođenih u XIX. stoljeću dr. Josipa Kovačića, a u stalnom postavu Moderne galerije nije zastupljena ni s jednom slikom. S druge strane, neki velikani hrvatskog slikarstva koji su u Modernoj galeriji vrlo dobro zastupljeni, ne samo da nemaju vlastitu zbirku otvorenu javnosti nego nemaju niti svoju monografiju (primjerice Ljubo Babić). Naravno da ne mislim da bi svaki naš slikar trebao imati vlastitu javnosti otvorenu zbirku, već upravo suprotno. Mnogo bogatije države ne mogu si priuštiti takvu kulturnu politiku. Trebalo bi proučiti zakonodavstvo pojedinih zemalja među kojima neke države traže da donatori osiguraju i fondaciju preko koje bi se donirana zbirka financirala ako

samofinanciranje donacije nije ostvarivo. Zvuči surovo, ali nalazimo se pred primjerom zbirke čiju okosnicu čine artefakti vezani uz djelo glumca, političara, slikarice te jedno djelo ranorenesansnoga talijanskog slikara. Ako si postavim pitanje na koji profil publike može računati takva heterogena zbirka, nika-ko ne mogu dokučiti odgovor.

Na ovom mjestu ne želim ulaziti u problem slabe posjećenosti takvih zbirki nakon što prođe godina dana od otvorenja. Zagreb danas ima petnaestak doniranih zbirki zajedno s nekretninama u kojima se nalaze, za koje treba – banalno rečeno – plaćati režije, osiguranje, kustose, čistačice i ostalo. Treba postaviti pitanje kamo to vodi, kod kojeg broja će doći trenutak kada će netko morati reći: grad iz financijskih razloga ne može više primiti niti jednu sličnu donaciju. Do kada možemo biti dosljedni u ovakvom konceptu čuvanja naše baštine? Hoće li se stati kod 18., 28. ili 56. donacije? A znamo da će se u jednom trenutku morati stati jer niti za već donirane zbirke nema dovoljno sredstava da ih se na primjeren način predstavi javnosti. Velika količina novca za kulturu odlazi na donirane nekretnine i zbirke u njima, neizbježno na štetu sredstava za kulturu koja se stvara sada i ovdje, bez obzira je li riječ o novoj kazališnoj predstavi, koncertu, izložbi ili knjizi. Treba razmotriti pitanje postavljanja drugačijih kriterija pa možda čak i zakonskih odredbi o donacijama koje bi u mnogo većoj mjeri trebale završavati u muzejima i drugim javnim ustanovama te obogaćivati njihove postave. Donacije su nam potrebne, one su kulturni i patriotski čin koji treba iznimno poštivati i samo zlobnik može na osnovi ovdje iznesenih kritičkih opaski pomisliti kako i kad darivaš – nije dobro. No ne zaboravimo, svaki dar nas obavezuje.

I na kraju, draga teta Cata i svi koji je se sjećate, ne zamjerite, svaka misao bila je *bona fide*. Ono što nosimo u srcu je jedno, a kulturna politika i budućnost naše kulture nešto sasvim drugo. ×